herpy

AGAMER

Central Netted Dragon

Ctenophorus nuchalis

Ctenophorus nuchalis er en lille, dagaktiv agam fra Australiens tørre indre med et mørkt, netagtigt mønster på en lys, rødbrun krop. Den bliver 25-28 cm, graver sig ned i sand og er rolig nok til forsigtig håndtering. Arten kræver et langt, sandet terrarie, stærk varme og UVB, og den kan blive 6-10 år gammel i terrariet.

Familie: Agamidae Tidligere navn: *Amphibolurus inermis; Amphibolurus nuchalis; Grammatophora inermis; Macrops nuchalis*

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**25-28 cm** total længde inkl. hale
Levetid	**6-10 år**
Aktiv	**Dag**
Levevis	**Jordboende og gravende**
Biotop	**Ørken og halvørken**
Sværhedsgrad	**Øvet**

PASNING

Min. terrarie	**100 × 40 × 40 cm** L × B × H til 3 voksne dyr
Temperatur, dag	**25-30 °C**
Hotspot	**35-40 °C**
Temperatur, nat	**20-25 °C**
Luftfugtighed	**20-40 %**
Vand	**Vandskål**
UVB	**Nødvendig** Ferguson-zone 3
Kost	**Insekter og planter**
Holdes	**Enkeltvis, parvis eller 1 han med flere hunner**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Kønsmoden	**5-6 mdr.**
Kuldstørrelse	**2-6 æg**
Kuld pr. år	**2-3**
Inkubation	**56-77 dage** ved 28-32 °C

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Appendiks III**
EU-bilag	**Bilag C**
IUCN	**Ikke truet (LC)**

Arten er opført på CITES liste III (af Australien) og i EU's bilag C (forordning 338/97). Dokumentation kræves i praksis kun ved indførsel til EU fra eksportlandet. CITES-myndighed i Danmark er Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (SGAV). Ingen agamer står på den danske liste over dyr, som private ikke må holde (bekendtgørelse nr. 1261 af 17.11.2015), og arten er ikke på EU's liste over invasive arter.

Om arten

Ctenophorus nuchalis er en lille, jordlevende agam med kort, afrundet hoved, glatte skæl og tydelige ører. Under hvert øje løber en række forstørrede skæl, og over ørerne og i nakken sidder små pigge af blød hud. Fra nakken løber en lav kam, og langs ryggen en smal, lys stribe. Kroppen er lys, rødbrun til orangebrun med et mørkt chokoladebrunt mønster som et net over hoved og krop og med en lys, mønsterløs bug. Mønstret er et godt kamuflage i sandet.

Kønnene er forskellige. Hannen er 25-28 cm lang, hvoraf kroppen fra snude til kloak udgør omkring 10 cm og halen resten, og han har et større hoved i forhold til kroppen. Hunnen er lidt mindre. Vægten er ikke dokumenteret.

C. nuchalis er kortlivet i naturen, hvor de fleste dyr kun lever et til tre år. I terrariet bliver den langt ældre: 6-7 år er normalt, og enkelte dyr når 10 år eller lidt mere. Den nært beslægtede *Ctenophorus pictus* lever derimod kun omkring et år, også i terrariet. Da Australien ikke tillader eksport af vilde krybdyr, er alle dyr i handlen opdrættet. Artsnavnet kommer af latin *nucha*, nakke.

Ældre litteratur bruger ofte de gamle navne *Amphibolurus nuchalis* og *Amphibolurus inermis*.

Udbredelse og levested

Ctenophorus nuchalis lever i en stor del af det tørre Australien: ørkensletterne i Western Australia og Northern Territory, det vestlige Queensland og dele af New South Wales og South Australia. Arten er almindelig og vurderes som ikke truet.

> **Oprindelig udbredelse:** Australien.

LEVESTED

Arten er almindelig på åbne, sandede flader med sparsom bevoksning og bliver talrigere, hvor planterne er ryddet. Den er dagaktiv og jordlevende og tilbringer dagen på træstammer, sten og termitbo, hvor den soler sig og holder udkig. Den venter på forbipasserende insekter og løber ud efter dem. Kropstemperaturen ligger i gennemsnit på omkring 36 °C.

På dagens varmeste tidspunkt trækker dyret ind i sin hule eller klatrer op i bevoksningen. Hvert dyr har flere huler, typisk seks til otte, ofte ved foden af spinifex-tuer. De er korte blindgange, der bruges som natteleje og flugtvej, og indgangen fyldes ofte op bagfra. Føden består i naturen af omkring 72 % insekter og 24 % planteføde som blomster og blade.

Pasning

TERRARIET

Et par eller en lille gruppe på op til tre voksne dyr skal have et terrarie på mindst 100 × 40 × 40 cm (længde × bredde × højde). Større er bedre, for arten er jordlevende og løber og graver meget; gulvarealet er vigtigere end højden. Sæt et låg på, for dyret er stærkt og kan springe højt.

Bunden er sand, så dyret kan grave. Vælg rent legesand eller filtersand uden kemikalier, ikke stærkt bleget sand, og lav laget så dybt som muligt. Indret med flade sten, korkbark og skjul, helst ét pr. dyr, og med en eller to høje sten eller grene, hvor hannen kan sidde og se ud. Sæt tunge sten ned på bunden og pak sand omkring dem, så dyret ikke graver under dem og bliver klemt. Spinifex og sukkulenter uden pigge kan bruges som planter, ellers kunstige planter. Hold hanner adskilt, for de er territoriale og kæmper indbyrdes. Hold en han sammen med en eller flere hunner, eller kun hunner.

Lav ventilationen med net i toppen, og sæt eventuelt net i den ene side i den kølige ende, midtvejs oppe ad væggen. Dyret gnider ellers snuden mod nettet, når det forsøger at flygte. Et åbent net i toppen lader lys og varme slippe igennem. Rengør dagligt for afføring.

TEMPERATUR

Luften i terrariet er 25-30 °C om dagen, og den kølige ende er omkring 25 °C. Under solpladsen skal overfladen være 35-40 °C, og den må ikke komme over 43 °C. Temperaturen holdes ensartet med små udsving. Sæt et termometer i både den varme og den kølige ende og mål solpladsen med et IR-termometer.

Om natten kan temperaturen falde til 20-25 °C; tallet er et skøn. Om vinteren sænkes både dagslængde og temperatur. Hele terrariet må ikke være for varmt, og dyret skal altid kunne komme væk fra varmen.

Læs mere: Varme og temperatur

LUFTFUGTIGHED OG VAND

Luftfugtigheden skal være lav, omkring 20-40 %; tallet er et skøn ud fra levestedet. Terrariet er tørt og godt ventileret, og sandet må ikke blive fugtigt, bortset fra æglægningsområdet. Stil friskt drikkevand i en lav, tung og stabil skål, der skiftes hver dag. Dyret kan svømme, men skålen skal have en jævn skråning eller en sten, så det kan komme op igen. Skålen må ikke stå, hvor en drægtig hun graver.

Læs mere: Luftfugtighed, forstøvning og ventilation

LYS OG UVB

Arten er dagaktiv og skal have stærkt lys og UVB. Ferguson-zone 3 er et godt udgangspunkt; zonen er lånt fra andre dagaktive ørkenagamer. Brug et kraftigt UVB-rør eller en kviklampe over solpladsen, så dyret kan komme tæt på. Om sommeren er lyset tændt omkring 13 timer og om vinteren 8-10 timer. UVB-rør skiftes hver 6.-12. måned, kviklamper hver 12.-18. måned. Uden UVB og kalk får dyret knoglesvind.

Læs mere: Lys og UVB Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

FODER

Arten er en insektæder, der også tager en del planteføde. I terrariet er fårekyllinger og kakerlakker hovedfoderet, med melorme og silkeorme som afveksling. Giv kun insekter, der ikke har været udsat for sprøjtegift, og fodr dem godt, før de gives til dyret. Foderdyrene må ikke være større end dyrets hoved er bredt. Støv foderdyrene med kalk ved hvert foder og med et multivitamin en gang om ugen, ikke oftere.

Voksne dyr fodres to til tre gange om ugen med så meget, de kan æde på omkring 20 minutter. Unge dyr i vækst fodres op til fem gange om ugen. Hyppigere fodring af voksne giver fedme og fedtlever. Fjern uspist foder, for fårekyllinger og kakerlakker gemmer sig og angriber dyret om natten, så der kommer åbne sår, især hos unge dyr. Tilbyd plantekost som mælkebøtteblade og -knopper, pak choi og hibiscusblomster; ikke alle dyr tager imod. Undgå iceberg-salat, og brug kun planter, der ikke er sprøjtet.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Dyret er energisk og nysgerrigt, men roligt i sindet og kan tåle forsigtig håndtering. Hold håndteringen kort. Nye dyr gnider ofte snuden mod ruderne og forsøger at slippe ud den første tid.

Hannen markerer sit område med hovednik og sving med forbenene og jager hunnen rundt, før han bider hende i nakken og parrer sig. Hunnen svarer med dæmpet hovednik og langsomme armsving. To hanner i samme terrarie kæmper og kan skade hinanden. Giv hvert dyr sit eget skjul. Unge dyr holdes adskilt fra voksne, der kan tage dem for føde.

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Hannen har et større hoved i forhold til kroppen og større, tydeligere lårporer på bagbenenes underside end hunnen. Hannens hale smalner jævnt af til spidsen, mens hunnens hale er tyk ved kloakken og så hurtigt tynder af. Kønnet er svært at se hos unge dyr; den eneste sikre metode er en undersøgelse hos en dyrlæge. I naturen er dyrene kønsmodne efter den første vinter i en alder af omkring 5-6 måneder; alderen i terrariet er ikke dokumenteret.

PARRING

Yngletiden falder i forår og sommer. Dyrene skal være sunde og have været holdt så naturligt som muligt. Hannen viser sig frem med kraftig hovednik og jager hunnen rundt i terrariet, før han bider hende i nakken og parrer sig.

ÆGLÆGNING OG KULD

Hunnen lægger 2-3 kuld med 2-6 æg i løbet af forår og sommer. Drægtige hunner skal have varme sommertemperaturer for at udvikle æggene. Et afgrænset, dækket område med fugtigt sand eller vermiculit er det rigtige æglægningssted, og det føles mere trygt for hunnen, når det er dækket. Stil ikke vandskålen, hvor hun kan grave, for hun kan lægge æg i den, og så går de tabt. Før hun lægger, er hun urolig, graver rundt i hele terrariet og æder ofte mindre i ugerne før. Når hun har lagt, ser hun pludselig tyndere ud; så skal terrariet gennemsøges omhyggeligt for æg.

INKUBATION

De bløde, læderagtige, hvide æg graves forsigtigt frem og lægges i inkubationsmediet i samme retning, som de blev fundet i, uden at blive vendt. Brug fugtigt sand eller vermiculit. Rug æggene ved 28-32 °C; de klækker efter 8-11 uger. Det kan tage flere timer, ofte over et døgn, før en unge er helt ude af ægget.

OPDRÆT AF UNGER

Ungerne er meget små og skal have et simpelt terrarie med fugtigt køkkenrulle som bund, en solplads og flere skjul ved forskellige temperaturer. Forstøv med filtreret vand flere gange dagligt den første uge og derefter en gang om dagen. Tilbyd mad med det samme: små fårekyllinger og meget små kakerlakker samt finthakkede mælkebøtteblade. Ungerne danner hurtigt et hierarki, så sorter dem efter størrelse, og hold dem adskilt fra de voksne, der æder dem.

Sundhed og typiske fejl

De fleste sygdomme skyldes fejl i pasningen. Typiske problemer er:

- Knoglesvind (metabolisk knoglesygdom) ved for lidt UVB og kalk. Insekter er fattige på kalk, så tilskud er nødvendigt.
- Fordøjelsesstop og forstoppelse ved for store foderdyr eller for lav temperatur.
- Skader på snuden, når dyret gnider mod glas eller net i et forsøg på at flygte.
- Fedme og fedtlever ved for hyppig fodring.
- Bid og sår fra foderdyr, der er blevet i terrariet om natten.
- Æglægningsproblemer og tabte æg hos hunner uden en egnet æglægningsplads.
- Overskud af vitaminer ved for hyppige tilskud.

Gå til en dyrlæge med krybdyrerfaring, hvis dyret holder op med at æde, er sløvt eller har en opsvulmet bug.

Læs mere: Typiske sygdomme og tegn på sygdom

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.